

Oponentský posudek na bakalářskou práci

Autor: Gabriela Reitingerová

Téma: Rodina ve starozákonní době

Vedoucí práce: ThDr. Marie Roubalová, Th.D.

Oponent práce: ThDr. Eva Vymětalová Hrabáková, Th.D.

Gabriela Reitingerová si zvolila téma, které lze zpracovávat na různých úrovních. Pro bakalářskou práci zvolila celkem odpovídající metodu historické deskripce problematiky rodiny ve starozákonní době. Práce splňuje všechny náležitosti pro daný akademický gradus, je ve faktickém rozsahu 54 (58 v práci) normostran, přičemž stránky před obsahem nebylo třeba číslovat. Autorka pracovala pečlivě, s využitím dostatečného množství primární i sekundární literatury. Celkově práce přináší velice pěkný a přehledný úvod do zvolené problematiky a autorka ji napsala poutavým stylem, který dokáže čtenáře zaujmout a případně i navnadit k hlubšímu studiu daného tématu.

V úvodu G. Reitingerová píše, že cílem bakalářské práce je vysvětlení *významu a fungování starozákonní rodiny* (s. 7). Ve vlastním pojednání pracuje systematicky, v *1. kapitole Rodina ve starozákonním pojetí* (s. 8-30) postupuje od vysvětlení pojmu a pojmosloví k jednotlivým členům starozákonní (potažmo staroorientální) rodiny. Upozorňuje na několik stupňů společenství, která tvořila rozdílné strukturální jednotky, do nichž rodina vždy patřila. Uvádí termíny jako *kmen - čeleď/rod - rodina/dům otce*. Kdybychom toto dělení porovnali se současnými sociologickými studii o rodině i s aktuálním vnímáním rodiny v judaismu, najdeme určitě několik shodných rysů, ale pravděpodobně se setkáme s výrazným posílením rodiny a to dokonce nukleární rodiny (otec, matka, děti) na úkor širších strukturálních jednotek. S pojmem **rodina** je třeba nakládat obezřetně, abychom nesklouzli do vyprávěcích modelů, které začneme považovat za sociologicky věrohodné. Autorka vyzdvihuje příbuzenskou empatii, která je v biblických textech uváděna jako „zvláštní“ schopnost starověkých Izraelitů. Tato sociální spravedlnost a příbuzenská empatie je však nezbytnou naučenou realitou všech komunit, které z počátku bojují o přežití a snaží se uchovat. Společenství má naději na rozvoj tehdy, když má zajištěnou sociální správu a chrání slabé, bezbranné a dočasně znevýhodněné, k nimž patřili i cizinci. Samozřejmě, že toto sociální chování je v případě Izraelitů podpořeno a zpětně založeno výroky Tóry. Mimořádný vztah mezi Bohem Hospodinem a jeho lidem je pak mnohem zřetelněji charakterizován pojmem **svatost** (s. 11). Diplomantka zmiňuje patriarchální založení a ráz starozákonní rodiny, nutno dodat, podobně jako tomu bylo u mnoha jiných etnik v jeho sousedství. Přesto až dodnes jsou vliv a úcta k matce v této komunitě jedinečné a určující pro charakteristiku jednotlivce. Ve starověku můžeme tuto vážnost přičítat zbytkům matriarchálních prvků, ale během dějinného vývoje, kdy se patriarchální zřízení společnosti všeobecně prosazovalo, se velmi pravděpodobně jedná o ozvláštňující prvek tohoto společenství, včetně každé jednotlivé rodiny. (Srov. 12-13). Autorka pěkně charakterizuje reciprocitu úcty a pomoci mezi rodiči a dětmi. (s. 14).

Rovněž pojednává o úloze otce, matky, postavení a vývoji dětí ale i otroků, zmiňuje se o vdovách a sirotcích. Tato část práce je více méně přehledová. Primárním pramenem je přitom autorce překlad **Hebrejské Bible** a výkladové slovníky, lexikony a sekundární literatura s hojným zastoupením publikace **Nosek, B. – Damohorská, P. Židovské tradice a zvyky. Praha 2016.**

*Ve 2. kapitole diplomantka vytýčila **Manželství jako náboženský a právní základ starozákonní rodiny.*** Autorka charakterizuje manželství dle výroků Hebrejské Bible i následné tradice jako paradigmatický model ideálního soužití muže a ženy, jehož cílem je především plození a výchova další generace. Takový řád je vetknut a požehnán Bohem. Velice pěkně autorka popisuje sňatek jako jednu ze známých podob všeobecně zakotveného přechodového rituálu. (s. 34-37) V tomto směru patrně pomohla i vhodně vybraná cizojazyčná sekundární literatura. Zajímavě též G. Reitingerová pojednává o pojetí a vnímání monogamie a polygamie, levirátním manželství i rozvodu. Neopomíjí ani práva a povinnosti manžela a manželky.

*3. kapitolu věnovala reflexi **Životních podmínek starozákonní rodiny.*** Ačkoliv se rozhodla pro podtéma *Dům a vybavení domácnosti starozákonní rodiny (s. 45-47)*, přehledu možných současných archeologických nálezů a jejich vyhodnocení se v práci téměř vůbec nevěnuje a čerpá pouze z publikace Bič, M. *Palestina od pravěku ke křesťanství, z roku 1948.* Tedy z literatury, která ve své době jistě úctyhodná, už v současnosti neobsahuje relevantní materiál pro objektivní posouzení daného jevu. Jediným aktuálnějším elektronickým zdrojem tuto spíš povrchnější a letmou reflexi problematiky už příliš nedohnala. V dalších úsecích kapitoly se autorka celkem obstojně rozepisuje o práci a zaměstnání starověkých, respektive staroizraelských mužů a žen (s. 47-50).

Teologicko - vyznavačský závěr je shrnutím poznatků, plynoucích z jednotlivých kapitol. V závěru autorka celkem podnětně načrtla styčné body antropologické komparace se staročeskou rodinou a poukázala na jeden z možných důvodů nekonzistence současné rodiny v nám známém prostředí. (s. 51-52) **Důvodem je dle její interpretace nesdílená víra v Boha. Téma, o kterém bych při obhajobě s autorkou ráda pohovořila.** Protože však diplomantka pojednávala o životě starozákonní rodiny, trochu se ze závěru vytratila alespoň stručná vyvažující zmínka o **současné židovské rodině u nás v Čechách, případně v Izraeli. Tedy další téma, které bych si přála při obhajobě krátce osvětlit.**

Technické připomínky:

Autorka se snažila pracovat relativně pečlivě a dle předepsaných pravidel. Na některých místech má nekompletní citace (s. 31, 35, 48, 49). Seznam použité literatury se jeví kompletní.

Hodnocení:

Navzdory několika kritickým tezím a připomínkám se jedná o pečlivě a zodpovědně zpracovanou bakalářskou práci, se kterou může být Gabriela Reitingerová spokojená. V případě, že se taktéž zodpovědně připraví na vysvětlení mých tučně vytištěných tezí, navrhuji hodnocení **výborně (1).**

V Kladně, 13. května 2018

ThDr. Eva Vymětalová Hrabáková, Th.D.

